

SPECIFIKA REGIONÁLNÍ OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV: AFRICKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA A PRÁVA NÁRODŮ

JAN LHOTSKÝ

Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic

Abstract in original language

Příspěvek se věnuje mezinárodní normotvorbě v oblasti lidských práv a směřuje svoji pozornost na jeden z regionálních kontrolních mechanismů v této právní oblasti. První takový systém vznikl v Evropě a byl následován tzv. Interamerickým kontrolním mechanismem. Poté začal na základě Africké charty práv člověka a národů vznikat regionální systém ochrany lidských práv rovněž na Africkém kontinentu. Po vzniku Africké komise pro práva člověka a národů byl ustaven také Africký soud pro lidská práva a práva národů. Předložená práce analyzuje zakládající akty tohoto regionálního systému a především vzniklou soudní instituci, projednává její zvláštnosti, a také přístup jednotlivce k tomuto soudu. V závěru příspěvku jsou nastíněny možnosti dalšího vývoje, zhodnocena efektivita soudu a především jeho přínos pro ochranu lidských práv na Africkém kontinentu.

Key words in original language

Africký soud pro lidská práva a práva národů; Africká komise pro práva člověka a národů; Africká charta práv člověka a národů; Soudní dvůr Africké unie.

Abstract

The contribution deals with international norm creation in terms of the human rights protection and aims its attention to one of the regional control mechanisms in this legal area. The first such system arose in Europe and was followed by the Inter-American control mechanism. Then based on the African Charter on Human and Peoples' Rights a system of human rights protection was created also in the African continent. After the foundation of the African Commission on Human and Peoples' Rights the African Court on Human and Peoples' Rights was established. The essential content of the article is the founding treaties analysis of this regional system, and above all of the new judicial institution. It furthermore discusses its particularities and also the access of an individual to the court. In the conclusion possibilities of further development are outlined and the contribution of the court to the human rights protection in the African continent is evaluated.

Key words

African Charter on Human and Peoples' Rights; African Commission on Human and Peoples' Rights; African Court on Human and Peoples' Rights; Court of Justice of the African Union.

1. HISTORICKÁ VÝCHODISKA REGIONÁLNÍCH MECHANISMŮ OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV A JEJICH VZÁJEMNÉ OVLIVŇOVÁNÍ

Když se po druhé světové válce světová veřejnost dozvěděla o událostech, které toto období provázely, stalo se výzvou nejen pro politiky, ale také pro přední právníky, aby na dané události reagovali s cílem zamezit opakování toho, že zájem určité autoritářské státní ideologie převáží nad přirozeným právem konkrétního člověka. Právě na základě daných událostí se začala obracet pozornost k jednotlivci a ochraně jeho základních práv.¹

Když byla v polovině roku 1945 v San Franciscu podepsána Charta OSN, obecně se očekávalo, že bude následně jednak vypracován a schválen katalog základních lidských práv, a jednak vytvořen mezinárodní kontrolní mechanismus, který bude mít formu soudní instituce na univerzální úrovni. K prvnímu kroku došlo, k tomu druhému již nikoliv.²

V roce 1948 byla Valným shromážděním OSN schválena Všeobecná deklarace lidských práv, která sice není právně závazným dokumentem, ale svojí autoritou výrazně ovlivnila tvorbu národních katalogů lidských práv, a to především v demokratických státech. Vzhledem k ochlazení politické situace mezi tehdejšími západem a východem, a nedemokratickému vývoji států tehdejší střední a východní Evropy pak k žádnému konsenzu ohledně právně závazného soudního kontrolního mechanismu v oblasti dodržování lidských práv na univerzální úrovni nedošlo. Tyto události tedy následně vytvořily úrodnou půdu pro vznik regionálních systémů ochrany lidských práv.

1.1 EVROPSKÝ REGIONÁLNÍ SYSTÉM

První takový systém vznikl v Evropě, resp. v její západní části, kde existoval největší tlak a politická vůle k vytvoření mezinárodního kontrolního systému v oblasti lidských práv. V roce 1950 byla tedy podepsána Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, tzv. Evropská úmluva o lidských právech. Ta je napojena na Radu Evropy a zaměřuje se na ochranu jednotlivce, tedy upravuje čistě práva individuální. Na rozdíl od Všeobecné deklarace lidských práv pak obsahuje pouze práva občanská a politická, nikoliv již hospodářská, sociální a kulturní. Velmi významnými jsou pak zavedené procesní garance, kdy byl vytvořen Evropský soud pro lidská práva, který může projednat případ jednotlivce a

¹ Ta byla již dříve chráněna ve významných dokumentech, ovšem nikoliv mezinárodního charakteru. Jmenujme především anglický *Bill of Rights* v r. 1689, americkou Deklaraci nezávislosti v r. 1776 a francouzskou Deklaraci práv člověka a občana v r. 1789.

² Srov. MALENOVSKÝ, J. *Zapomenuté a falzifikované, známé a ještě nenapsané kapitoly sedesátileté epopeje Všeobecné deklarace lidských práv*. Právník, 2009, č. 1, s. 1 - 23.

případně uložit státu, aby mu za porušení práva vyplatil tzv. spravedlivé zadostiučinění.

Jednotlivec ale zpočátku neměl přímý přístup k soudu. Na základě zmíněné Úmluvy vznikla také Evropská komise pro lidská práva, u které si jednotlivec mohl (po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků) na jednání státu stěžovat. Teprve Komise pak mohla případ předat soudu, kde následně zájem jednotlivce zastupovala. To se však změnilo v roce 1998, kdy vstoupil v platnost revizní protokol č. 11, který ruší komisi a umožňuje přímý přístup jednotlivce k Evropskému soudu pro lidská práva.

1.2 INTERAMERICKÝ KONTROLNÍ MECHANISMUS

Přibližně dvacet let po vzniku Evropského systému byl zformován také tzv. Interamerický systém ochrany lidských práv. Ten je napojen na Organizaci amerických států a je založen Americkou úmluvou o lidských právech (tzv. pakt ze San José), která byla podepsána v roce 1969. Tato mezinárodní smlouva vstoupila v platnost v roce 1978 a obsahuje v zásadě pouze občanská a politická práva s tím, že v současné době je stranou úmluvy 25 států z 35 smluvních stran Organizace amerických států.

Klíčové role v interamerickém kontrolním systému mají Interamerická komise pro lidská práva a Interamerický soud pro lidská práva. Komise přijímá mezistátní a především individuální stížnosti (tzv. *petitions*), které mohou podávat jednotlivci, příp. skupiny osob, a také nevládní organizace. Komise může doporučit řešení nebo věc předat soudu.

Úkolem soudu je jednak interpretovat Americkou úmluvu o lidských právech, jednak rozhodovat spory. Druhá jmenovaná pravomoc je ale fakultativní, a tedy soud může rozhodovat spory pouze, pokud daný stát konkrétním prohlášením tuto jurisdikci přijme. Přestože soud může po případném projednání přiznat jednotlivci spravedlivé zadostiučinění, jednotlivec k němu přímý přístup nemá. Pouze komise nebo stát (po řízení před komisí) mohou případ přednést před soud.³

2. AFRICKÁ CHARTA PRÁV ČLOVĚKA A NÁRODŮ JAKO ZÁKLADNÍ DOKUMENT REGIONÁLNÍ OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV NA AFRICKÉM KONTINENTU

Na možnost vytvořit regionální systém ochrany lidských práv na africkém kontinentu je třeba nahlížet s vědomím specifík zdejší kultury, v rámci které je jednotlivec vnímán jako součást určitého celku. Tím může být jeho

³ Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 69 - 77.

rodina, kmen, nebo národ.⁴ Co se týče spolupráce afrických zemí na mezinárodní úrovni, v průběhu dekolonizace vznikla Organizace africké jednoty (OAJ), která byla založena 32 státy v roce 1963 v etiopském hlavním městě Addis Abeba.

V roce 2000 byl pak hlavami států již 53 členů OAJ podepsán Zakládající akt Africké unie a rok poté vstoupila tato mezinárodní smlouva v platnost. Africká unie (AU) se tak stala nástupcem OAJ a oproti ní klade ve svém ustavujícím aktu nižší důraz na zásadu nevměšování a na druhou stranu důraz vyšší na dodržování lidských práv.⁵

V době, kdy evropský i interamerický regionální systém již existoval, bylo rozhodnuto na Shromáždění hlav států a vlád OAJ o přípravě místního regionálního katalogu lidských práv. Vzniklá Africká charta práv člověka a národů (tzv. Banjulská charta) byla podepsána v roce 1981 a v platnost vstoupila pět let poté.

2.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA DOKUMENTU

Přestože je Africká charta práv člověka a národů (*African Charter of Human and Peoples' Rights*)⁶ výrazně inspirována evropským a americkým modelem, jsou v ní zohledněny zajímavé zvláštnosti odrážející africké vnímání této právní problematiky. Tato specifika lze rozdělit na tři oblasti. Zaprvé katalog neobsahuje pouze práva občanská a politická, ale také hospodářská, sociální a kulturní. Toto pravděpodobně vychází z toho, že k základním problémům mnoha Afričanů nepatří primárně nedostatek občanských svobod, ale spíše nedostatek materiálního zabezpečení.⁷

Druhou zvláštností je, že v Africké chartě nejsou zakotvena pouze práva individuální, ale také kolektivní. Těmi je například právo národů na rovnost (čl. 19) nebo na sebeurčení (čl. 20 odst. 1). Třetím specifikem afrického katalogu je skutečnost, že v něm nejsou obsažena pouze práva, ale také povinnosti, například vůči své rodině (čl. 27 odst. 1). Africkou chartu práv člověka a národů ratifikovalo všech 53 členských států Africké unie.

⁴ Srov. HUNGR, P., KALVODOVÁ, V. *Afroasijské právní kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2002, s. 5 - 29.

⁵ Srov. LHOTSKÝ, J. Africká unie jako mezinárodní organizace inspirovaná Evropskou unií? In *Mezinárodní vědecká konference oblasti práva a právních věd - Právní ROZPRÁVY 2011*. 1. vyd. Hradec Králové : MAGNANIMITAS, 2011. 10 s.

⁶ *African Charter on Human and Peoples' Rights* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.african-union.org/official_documents/treaties_%20conventions_%20protocols/banjul%20charter.pdf>.

⁷ Viz Maslowova hierarchie lidských potřeb.

2.2 ROLE AFRICKÉ KOMISE PRO PRÁVA ČLOVĚKA A NÁRODŮ PŘI OCHRANĚ PRÁV

Africká komise pro práva člověka a národů (*African Commission on Human and Peoples' Rights*) byla ustavena na základě čl. 30 Africké charty v roce 1987 a sídlí v gambijském Banjulu. Jedná se o nezávislý orgán, jenž sestává z jedenácti odborníků, kteří jsou voleni na šest let s možností znovuzvolení. Funkce komise jsou uvedeny v čl. 45 Africké charty, obecně lze ale shrnout, že mezi ty podstatné patří tři okruhy činností.

Prvním úkolem Africké komise je interpretace ustanovení Africké charty na žádost smluvní strany, orgánu OAJ (čili dnes AU) nebo jiné touto mezinárodní organizací uznané instituce. Dalším podstatným úkolem je hodnocení periodických zpráv států (čl. 62). Ty mají komisi předkládat každé dva roky zprávy o stavu dodržování lidských práv v daném státě a pokroku v této oblasti. Africké státy tak ale mnohdy nečinily, a tak komise začala tolerovat souhrnné zprávy za delší období. V realitě tak tedy nejsou výjimkou ani zprávy pokrývající období deseti let.⁸ Dané zprávy pak Africká komise hodnotí s tím, že po tomto hodnocení vydá doporučení, které má daný stát následně implementovat. Reálné dopady této činnosti však lze označit za diskutabilní.

Třetí a patrně nejdůležitější funkcí Africké komise je hodnocení stížností (tzv. *communications*) států nebo jednotlivců.⁹ Toto je upraveno v čl. 47 a násl. Africké charty. V případě stížností členských států i jednotlivců musí být již využity všechny vnitrostátní opravné prostředky, rozdíl je ale v tom, že zatímco komise projednává všechny stížnosti členských států, stížnosti jednotlivců jsou projednány pouze, pokud se na tom usnese většina členů komise.¹⁰

Pokud se komisi nepodaří uzavřít spor smírem, vypracuje zprávu, jež udává, zda bylo relevantní právo porušeno. V případě porušení může také doporučit provést určitá opatření, a rovněž navrhnout státu zaplatit přiměřenou kompenzaci. Toto rozhodnutí však není právně vynutitelné a v případě negativního postoje státu lze o situaci pouze informovat Shromáždění hlav států a vlád Africké unie.

⁸ *Reports to the African Commission* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/statereport_considered_en.html>.

⁹ Na internetových stránkách jsou zveřejněny stížnosti od roku 1988 s posledním pořadovým číslem 373 (z roku 2009), ovšem některé konkrétní zde chybí. Viz *Decisions on Communications* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/List_Decision_Communications.html>.

¹⁰ Podání rovněž musí splňovat sedm podmínek přípustnosti obsažených v čl. 56 Africké charty.

3. VZNIK AFRICKÉHO SOUDU PRO PRÁVA ČLOVĚKA A NÁRODŮ

Právě na základě nedostatečně silného kontrolního mechanismu byl vypracován a v roce 1998 schválen Protokol k Africké chartě, kterým byl zřízen Africký soud pro práva člověka a národů (*African Court on Human and Peoples' Rights*). Soud, jenž má sídlo v tanzanském městě Arusha, sestává z jedenácti soudců, jejichž funkční období pokrývá 6 let s možností jednoho znovuzvolení. Protokol vstoupil v platnost v roce 2004.

3.1 ANALÝZA PROTOKOLU JAKOŽTO ZAKLÁDAJÍCÍHO AKTU SOUDU

Co se týče jurisdikce soudu upravené v čl. 3, jedná se především o interpretaci Africké charty, daného Protokolu, a také jakéhokoliv jiného relevantního dokumentu na ochranu lidských práv, který byl ratifikován smluvní stranou.¹¹ Potenciálně důležitější je však pravomoc rozhodovat spory. K soudu má automaticky přístup komise, smluvní strana nebo určitá africká mezivládní organizace.

Přístup jednotlivce či nevládní organizace je pak také možný, ovšem pouze za podmínky, že daný stát provedl speciální deklaraci podle čl. 34 odst. 6 Protokolu, kterou stát svoluje k tomu, aby soud mohl přijímat stížnosti jednotlivců. V rámci afrického systému pak není nutné, aby byla stížnost předložena nejprve komisi. V relevantních případech si tak stát nebo jednotlivec může prakticky vybrat, na který z orgánů se chce obrátit. Rozsudek soudu je pak na základě čl. 28 konečný (není možné odvolání, výjimkou může být pouze revize ve světle nových důkazů) a závazný (čl. 30). Za porušení práva může být přiznáno přiměřené zadostiučinění s tím, že dohledem nad výkonem rozhodnutí je pověřena Rada ministrů OAJ, resp. Výkonná rada AU.¹²

3.2 KONFRONTACE S REALITOU A VYNESENÍ PRVNÍHO ROZSUDKU

Přestože byl Protokol o vzniku soudu podepsán v roce 1998 a po získání potřebných patnácti ratifikací vstoupil v platnost v roce 2004, k jeho reálnému fungování zbývala ještě dlouhá cesta. Teprve o dva roky později byli zvoleni první soudci a po dalších dvou letech začal soud skutečně

¹¹ *Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Establishment of an African Court on Human and Peoples' Rights* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/court_en.html>.

¹² Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 77 - 84.

pracovat. Na konci roku 2009 pak vydal svůj první rozsudek ve věci *Yogogombaye v. Senegal*.

Přestože se obsahově jednalo o zajímavý případ, ve kterém byla podána žádost o zastavení stíhání bývalého čadského prezidenta, který v Senegalu čelí obvinění z masových poprav a mučení, Africký soud se k meritu věci vůbec nedostal a přibližně po roce případ odmítl pro nedostatek osobní jurisdikce. Proč to tedy trvalo tak dlouho?¹³

Ve svém podání stěžovatel uváděl, že Senegal i Čad jsou jednak stranou daného Protokolu, a jednak rovněž vydali prohlášení podle čl. 34 odst. 6 Protokolu, že přijímají jurisdikci soudu vůči podáním jednotlivce. Africký soud tedy informoval o žalobě Senegal s tím, že Senegal odpověděl ve smyslu příprav na proces. Později ale vyšlo najevo, že Senegal onu deklaraci nevydal, a tedy soud není nadán jurisdikcí k projednání tohoto případu.¹⁴

První případ soudu tedy odkryl některé jeho slabiny, které zajímavě popisuje soudce Fatsah Ouguergouz se svým separátním stanoviskem.¹⁵ Kromě možnosti využít konceptu *forum prorogatum*, kterou v tomto disentu rozvíjí, v něm také kritizuje nedostatek transparentnosti procesu s tím, že žalobce má právo vědět, proč vynesení rozsudku trvalo tak dlouho. Vyjadřuje se i k transparentnosti řízení a výslovně pak v bodě 41 doporučuje, aby seznam zemí, které vydaly onu deklaraci a přijaly tak jurisdikci soudu vůči podání jednotlivce, byl vyvěšen na internetových stránkách Africké komise, která jej má k dispozici. V takovém případě by jednotlivci a nevládní organizace získali přehled o tom, jakým způsobem mohou hájit svá práva.¹⁶

Vzhledem k tomu, že v případech zvlášť vysoké závažnosti a naléhavosti může soud na základě čl. 27 odst. 2 vydat předběžná opatření, přiklonil se v březnu roku 2011 k této možnosti v souvislosti se situací v Libyi. Podle vydaného opatření se musí Libye zdržet jakékoliv akce, která by měla za

¹³ V této souvislosti je vhodné poznamenat, že pouze předseda soudu je zaměstnán na plný úvazek a soudci přijíždějí na jednání jednou za tři měsíce. Viz NĚMČÁK, V. *Cesta k prvnímu rozsudku Afrického soudu pro lidská práva* [online]. Jiné právo [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2010/04/vitezslav-nemcak-cesta-k-prvniimu.html>>.

¹⁴ Srov. MUJUZI, J. D. *Michelot Yogogombaye v The Republic of Senegal: The African Court's First Decision*. Human Rights Law Review. 201, č. 10, s. 372 - 381.

¹⁵ *Separate Opinion of Judge Fatsah Ouguergouz* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Latest_Judgments/English/SEPARATE_OPINION_OF_JUDGE_FATSAH_OUGUERGOUZ.EN.pdf>.

¹⁶ Na tomto místě je třeba podotknout, že ani v čase psaní tohoto příspěvku nebyl onen seznam na webových stránkách Africké komise k nalezení.

následek ztrátu lidských životů nebo porušení fyzické integrity osob.¹⁷ Reálný dopad takového opatření je rovněž diskutabilní.

4. VARIANTY DALŠÍHO VÝVOJE AFRICKÉHO SYSTÉMU OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV

Když v roce 2001 vznikla Africká unie na základě jejího Zakládajícího aktu, pozvolna se začaly rodit také její poněkud velkoryse pojaté instituce.¹⁸ Jednou z nich je pak Soudní dvůr Africké Unie (*Court of Justice of the African Union*).¹⁹ V roce 2003 byl podepsán protokol o jeho zřízení a po dokončení ratifikace v patnácti členských státech měl vstoupit v platnost.

V roce 2008 bylo ale rozhodnuto především z finančních důvodů o sloučení Soudního dvora AU a Afrického soudu pro lidská práva a práva národů. Byl podepsán Protokol o zřízení Afrického soudního dvora a soudu pro lidská práva (*African Court of Justice and Human Rights*),²⁰ jenž má mít sídlo v tanzanské Arushi a po případném úspěšném dokončení ratifikačních procesů nahradit tyto soudní instituce.

Oproti původním dvěma soudům vždy s jedenácti soudci by tak došlo k určité racionalizaci a výsledný soud by byl složen ze šestnácti soudců, jejichž funkční období by činilo 6 let s možností jednoho znovuzvolení. Soud by tak sestával ze dvou komor, z nichž jedna by rozhodovala v obecných záležitostech Africké unie a druhá by se specializovala na ochranu lidských práv podle Africké charty. Je ale nutné podotknout, že zmíněný

¹⁷ „[Libya]...must refrain from any action that would result in loss of life or violation of physical integrity of persons...“ Viz *Order for provisional measures against Libya* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Cases/Order_for_Provisinal_Measures_against_Libya.PDF>.

¹⁸ Stov. LHOTSKÝ, J. Africká unie jako mezinárodní organizace inspirovaná Evropskou unií? In *Mezinárodní vědecká konference oblasti práva a právních věd - Právní ROZPRAVY 2011*. 1. vyd. Hradec Králové : MAGNANIMITAS, 2011. 10 s.

¹⁹ *Protocol of the Court of Justice of the African Union* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Protocol%20Court%20of%20Justice/CoJ%20Protocol.pdf>>.

²⁰ *Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://www.africa-union.org/root/au/documents/treaties/text/Protocol%20on%20the%20Merged%20Court%20-%20EN.pdf>>.

Protokol o sloučení těchto soudních instancí dosud ratifikovaly pouze tři z potřebných patnácti států.²¹

5. SHRnutí PROBLEMATIKY

Učinit si úsudek o systému a úrovni regionální ochrany lidských práv v Africe je možné jednak na základě sledování reálných událostí, jednak na základě provedené analýzy tohoto kontrolního mechanismu. Ani v jednom případě není výsledek pro reálné dodržování lidských práv v Africe bohužel příliš optimistický. Je ale možné identifikovat určitá slabá místa tohoto systému, která pramení z nedostatku jeho koncepčnosti. Tato lze rozdělit do dvou oblastí.

Tou první je vztah mezi Africkou komisí a Africkým soudem, kde dochází nebo může docházet k určité duplicitě výkonu pravomocí. Jednak jsou k výkladu Africké charty oprávněny oba tyto orgány a v budoucnu, kdy začne soud více fungovat, může hrozit určitá dvojkolejnost interpretace, resp. judikatury. Poté je třeba zdůraznit, že efektivitu a vynutitelnost systému podkopává fakt, že zatímco ke komisi má přístup jednotlivec, její rozhodnutí nejsou právně závazná. Na druhou stranu soud sice rozhoduje právně závazným způsobem (rozsudek), nemá k němu ale zase automaticky přístup jednotlivec. Pravomoci jsou tedy svým způsobem rozmělněny mezi tyto dva orgány tak, aby vynucení proklamovaných práv bylo spíše obtížné.²²

Druhá oblast slabých míst se týká samotného fungování Afrického soudu. Nedostatek jeho efektivity a rovněž transparentnosti svým způsobem odkryl již první případ, kdy vzhledem k částečným pracovním úvazkům a nejistotě ohledně informací o státech, které umožnili přístup jedince k soudu, trvalo řízení neúměrně dlouho. Tato oblast problémů pak v rozsáhlé míře souvisí s nedostatkem finančních prostředků, kterým Africká unie dlouhodobě trpí.²³

Primární původ těchto problémů ale tkví jinde. Tím je nedostatek politické vůle afrických vládců vytvořit opravdu efektivní a vynutitelný systém ochrany lidských práv. Tyto často nedemokratické vlády totiž jsou často ochotny připojit se pouze k takovému kontrolnímu mechanismu, který není

²¹ *List of Countries* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.au.int/en/sites/default/files/9999Protocol_on_Statute_of_the_African_Court_of_Justice_and_HR.pdf>.

²² Pro funkčnost systému by mohlo být výhodné, kdyby byly obě pravomoci (projednávání stížností jednotlivců a vydávání právně závazných rozsudků) soustředěny do jediné instituce (tedy Afrického soudu) a druhý orgán sloužil například jako filtr, navrhoval smír či dohlížel nad výkonem rozhodnutí.

²³ Mnohé africké státy neplatí členské příspěvky a tak výrazná část rozpočtu Africké unie je závislá na zdrojích z Evropy či Ameriky.

právně vynutitelný. Ani ten nejdokonalejší systém však nemůže fungovat, pokud politická vůle představitelů států nebude skutečná.

Lidská práva totiž jdou ruku v ruce s demokracií. Je ale v každém případě dobře, že se státy Africké unie rozhodly jít po vzoru evropského a interamerického systému a vytvořit vlastní kontrolní mechanismus ochrany lidských práv. Pokud to s danou ideou budou myslet vážně, může být systém postupně zefektivňován a v budoucnu přispět k reálnému zlepšování úrovně ochrany lidských práv na Africkém kontinentu.

Literature:

- HUNGR, P., KALVODOVÁ, V. *Afroasijské právní kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 118 s. ISBN 80-210-3010-0.
- LHOTSKÝ, J. Africká unie jako mezinárodní organizace inspirovaná Evropskou unií? In *Mezinárodní vědecká konference oblasti práva a právních věd - Právní ROZPRÁVY 2011*. 1. vyd. Hradec Králové : MAGNANIMITAS, 2011. 10 s.
- MALENOVSKÝ, J. *Zapomenuté a falzifikované, známé a ještě nenapsané kapitoly šedesátileté epopeje Všeobecné deklarace lidských práv*. Právník, 2009, č. 1, s. 1 - 23.
- MUJUZI, J. D. *Michelot Yogogombaye v The Republic of Senegal: The African Court's First Decision*. Human Rights Law Review. 201, č. 10, s. 372 - 381.
- ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3 dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 170 s. ISBN 978-80-7400-318-9.
- NĚMČÁK, V. *Cesta k prvnímu rozsudku Afrického soudu pro lidská práva* [online]. Jiné právo [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2010/04/vitezslav-nemcak-cesta-k-prvnimu.html>>.
- *African Charter on Human and Peoples' Rights* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.africa-union.org/official_documents/treaties_%20conventions_%20protocols/banjul%20charter.pdf>.

- *Decisions on Communications* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/List_Decision_Communications.html>
- *List of Countries* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.au.int/en/sites/default/files/9999Protocol_on_Statute_of_the_African_Court_of_Justice_and_HR.pdf>.
- *Order for provisional measures against Libya* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Cases/Order_for_Provisinal_Measures_against_Libya.PDF>.
- *Protocol of the Court of Justice of the African Union* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Protocol%20Court%20of%20Justice/CoJ%20Protocol.pdf>>.
- *Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights* [online]. African Union [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <<http://www.africa-union.org/root/au/documents/treaties/text/Protocol%20on%20the%20Merge%20Court%20-%20EN.pdf>>.
- *Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Establishment of an African Court on Human and Peoples' Rights* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/court_en.html>.
- *Reports to the African Commission* [online]. African Commission on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z: <http://www.achpr.org/english/_info/statereport_considered_en.html>.
- *Separate Opinion of Judge Fatsah Ouguergouz* [online]. African Court on Human and Peoples' Rights [cit. 11-05-2011]. Dostupný z:

<http://www.african-court.org/fileadmin/documents/Court/Latest_Judgments/English/SEPARATE_OPINION_OF_JUDGE_FATSAH_OUGUERGOUZ.EN.pdf>.

Contact – email

janlhotsky@mail.muni.cz